

Debata oksfordzka: człowiek wobec zmian klimatycznych i ekologicznych

SCENARIUSZ LEKCJI W RAMACH PROJEKTU: „Globalna szkoła. Dla zaawansowanych”

Podczas zajęć uczniowie i uczennice uczą się podchodzić krytycznie do narracji na temat relacji człowieka z przyrodą i klimatem, a także podejmują refleksję nad możliwymi strategiami działania w obliczu kryzysu klimatycznego i zmian ekologicznych. Scenariusz wykorzystuje metodę pracy przy pomocy Debaty Oksfordzkiej oraz pracy z infografikami.

OPRACOWANIE: Ida Miczke

CZAS TRWANIA: 90 min

POZIOM NAUCZANIA: szkoła ponadpodstawowa

PRZEDMIOT: język polski, WOS, godzina wychowawcza

CELE:

- pobudzenie krytycznego myślenia wobec narracji opowiadających o zmianie klimatu
- ćwiczenie umiejętności interpretowania danych statystycznych na wykresie

KRYTERIA SUKCESU:

- zidentyfikujesz dominujące narracje dotyczące relacji człowieka z przyrodą
- zakwestionujesz utarte prawdy i znajdziesz kontrargumenty wobec dominujących narracji dotyczących zmiany klimatu i relacji człowieka z przyrodą
- zidentyfikujesz różne sposoby przedstawienia relacji człowieka z przyrodą i klimatem oraz konsekwencje przyjęcia określonych narracji

PYTANIE KLUCZOWE:

Czy postęp technologiczny to właściwa droga dla człowieka, która pozwoli mu pokonać kryzys klimatyczny i zadbać o planetę Ziemię?

Kluczowe zagadnienia: krytyczne myślenie, zmiana klimatu, konsumpcja i produkcja

Formy pracy i metody: praca w grupach, burza mózgów, debata oksfordzka

Środki dydaktyczne potrzebne do przeprowadzenia zajęć: urządzenia z dostępem do internetu, załączniki

ZAŁĄCZNIKI DO SCENARIUSZA:

- Załącznik nr 1 - Karta pracy 1: przygotowanie do debaty
- Załącznik nr 2 - Infografiki: Opozycja
- Załącznik nr 3 - Infografiki: Propozycja

Związek z podstawą programową:

IV. Komunikowanie i współdziałanie. Uczeń: (WOS, zakres rozszerzony, wymagania ogólne)

- 1) dyskutuje i bierze udział w debatach z poszanowaniem godności innych ich uczestników;
- 2) tworzy strategię argumentowania i przedstawia swoje stanowisko na forum publicznym, szanując odmienne poglądy;
- 3) współpracuje w grupie, z uwzględnieniem podziału zadań oraz norm i wartości obowiązujących w życiu społecznym;

III. Tworzenie wypowiedzi (JĘZYK POLSKI, zakres podstawowy)

1. Elementy retoryki. Uczeń:

7) odróżnia dyskusję od sporu i kłótni;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie

5 min

1. Przedstaw koncepcję debaty oksfordzkiej. Możesz skorzystać z [materiałów Centrum Edukacji Obywatelskiej](#).

Praca właściwa

70 min

1. Rozdaj uczniom i uczennicom Kartę Pracy 1: przygotowanie do debaty. Omów z uczniami zadanie pierwsze – zorganizujcie krótką burzę mózgów, podczas której wspólnie zastanowicie się nad dominującymi wizjami relacji człowieka z przyrodą oraz jego związku ze zmianami klimatu.
2. Podziel uczniów i uczennice na trzy grupy i zaproponuj przeprowadzenie debaty oksfordzkiej. Grupa pierwsza (4 osoby) ma za zadanie obronę tezy: „Postęp technologiczny to właściwa droga dla człowieka, która pozwoli mu pokonać kryzys klimatyczny i zadbać o planetę Ziemię”. Grupa druga (4 osoby) ma na celu zakwestionowanie jej. Grupa trzecia (pozostali członkowie klasy) stanowi widownię. Sam/a przejmij rolę Marszałka. Przekaż grupie pierwszej załącznik numer 3, zaś grupie drugiej załącznik numer 2. Przeznacz 30 minut na przygotowanie się każdej grupy.
3. Przeprowadź debatę w formacie oksfordzkim. Ze względu na ograniczoną ilość czasu, możesz przeznaczyć na wypowiedź każdego uczestnika ok 2. minut. Jeśli czujesz, że brakuje Ci czasu, poproś, by w każdej grupie wystąpiły tylko 3 osoby (max. 30 min w wersji czteroosobowej).

Podsumowanie

15 min

Po przeprowadzonej debacie poproś uczniów i uczennice o refleksję.

1. Zapytaj na forum klasy: „Jakie wizje relacji człowieka z przyrodą i związku człowieka ze zmianami klimatu jesteście w stanie opisać po dzisiejszych zajęciach? Jakie konsekwencje w zachowaniu człowieka wobec środowiska ma przyjęcie każdej z tych narracji?”. (5 min)
2. Wyjaśnij, że poszczególne wizje stosunku człowieka do przyrody i zmian klimatu mogą być nazwane narracjami – opowieściami na temat świata, które mają na celu całościowe wyjaśnienie jakiegoś aspektu kultury, cywilizacji czy ludzkiego zachowania (np. narracja: „Istnieje nieustanny postęp moralny wśród ludzi”). Zauważ, że warto być krytycznym wobec wielkich narracji, które próbują wyjaśnić świat, ponieważ zawsze przedstawiają tylko część prawdy – przypomnij tutaj przykłady z karty pracy. (5 min)
3. Poświęć też chwilę na refleksję nad komfortem przeprowadzania debaty. Zapytaj uczniów, czy format debaty oksfordzkiej pozwolił im lepiej zadbać o własny dobrostan psychiczny w trakcie dyskusji. Zbierz opinie i podkreśl rolę dbania o dobre samopoczucie i komfort w dyskusji. (5 min)

ŹRÓDŁA:

- "Poradnik debatowania Młodzi głosują 2023" - jak zorganizować szkolną debatę?: <https://mg2023.ceo.org.pl/materialy/84/>.
- "O czym należy pamiętać poszukując informacji w Internecie?": https://biblioteka.ceo.org.pl/wp-content/uploads/sites/4/2023/07/Fact_checking.pdf.

Więcej materiałów na stronie internetowej projektu: www.globalna.ceo.org.pl

Materiał powstał w ramach projektu „Krytyczne myślenie dla zrównoważonych społeczności” współfinansowanego przez Deutsche Bundesstiftung Umwelt (DBU).

Odpowiadaj
na globalne
wyzwania

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Scenariusz jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Centrum Edukacji Obywatelskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o projekcie. Więcej o wolnych licencjach: <http://creativecommons.pl>.

Autorka: Ida Miczke
Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
tel. 22 622 00 89 www.ceo.org.pl
Warszawa 2024

Załącznik nr 1. Karta pracy: przygotowanie do debaty

1. Przyjrzyjcie się poniższym stwierdzeniom:

- „Zmiany klimatyczne to naturalna kolej rzeczy, element wielowiekowego cyklu, na który człowiek nie ma wpływu”.
- „Człowiek i jego działalność są największym zagrożeniem dla planety Ziemi”.
- „Człowiek i planeta wzajemnie na siebie oddziałują. Stanowią jeden organizm, który jest skomplikowaną siecią współzależności”.

Zastanówcie się - jakie wizje relacji pomiędzy człowiekiem a przyrodą i zmianami klimatycznymi przedstawiają te narracje? Następnie pomyślcie: które z nich spotykacie najczęściej? A może znacie jeszcze jakieś inne przykłady narracji, które mówią o relacji człowieka z przyrodą i klimatem?

Przeprowadźcie burzę mózgów w klasie.

2. Podzielcie się na grupy i zorganizujcie debatę oksfordzką, w której będziecie bronić lub atakować następującą tezę:

„Postęp technologiczny to właściwa droga dla człowieka, która pozwoli mu pokonać kryzys klimatyczny i zadbać o planetę Ziemię”.

Poświęćcie czas na przygotowanie materiałów, które mogą poprzeć waszą tezę: skorzystajcie z wykresów przedstawionych w załączniku, ale postarajcie się również sami wyszukać w Internecie danych, które mogą wesprzeć waszą argumentację. Pamiętajcie, by bazować na wiarygodnych źródłach – jeśli nie jesteście pewni, jak to zrobić, [sprawdźcie naszą publikację](#).

W przygotowaniu do debaty pomoże wam wykonanie poniższego zadania.

Zaznaczcie przynależność do grupy oraz wypiszcie jej członków. Grupy Propozycji i Opozycji wypełniają plan wystąpień swoich członków, wypisując najważniejsze informacje. Grupa widowni wypełnia pomysły na pytania wyjaśniające, które mogłaby zadać stronom w trakcie debaty.

Przełącz grupom infografiki: grupie Opozycji infografikę z Załącznika nr 2, Grupie Propozycji infografikę z Załącznika nr 3.

Grupa: Propozycja / Opozycja / Widownia

Członkowie grupy:

Tabela dla grup Propozycji i Opozycji

Mówca	Plan wystąpienia
Pierwszy	
Drugi	
Trzeci	
Czwarty	

Tabela dla grupy widowni

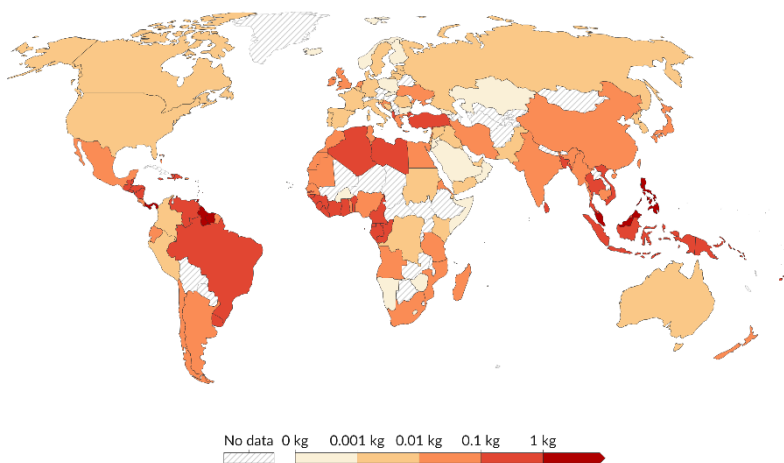
Pytanie	Pomysły na pytania wyjaśniające i ich krótki opis
Pierwsze	
Drugie	
Trzecie	
Czwarte	

Załącznik nr 2. Infografiki - Opozycja

Plastic waste emitted to the ocean per capita, 2019

This is an annual estimate of plastic emissions. A country's total does not include waste that is exported overseas, which may be at higher risk of entering the ocean.

Our World
in Data

Data source: Meijer et al. (2021)

[OurWorldInData.org/plastic-pollution](https://ourworldindata.org/plastic-pollution) | CC BY

Źródło infografiki: Our World in Data (<https://ourworldindata.org/grapher/per-capita-ocean-plastic-waste>) na podstawie danych Meijer et al. (2021). More than 1000 rivers account for 80% of global riverine plastic emissions into the ocean. Science Advances. 7(18) <https://advances.sciencemag.org/content/7/18/eaaz5803>.

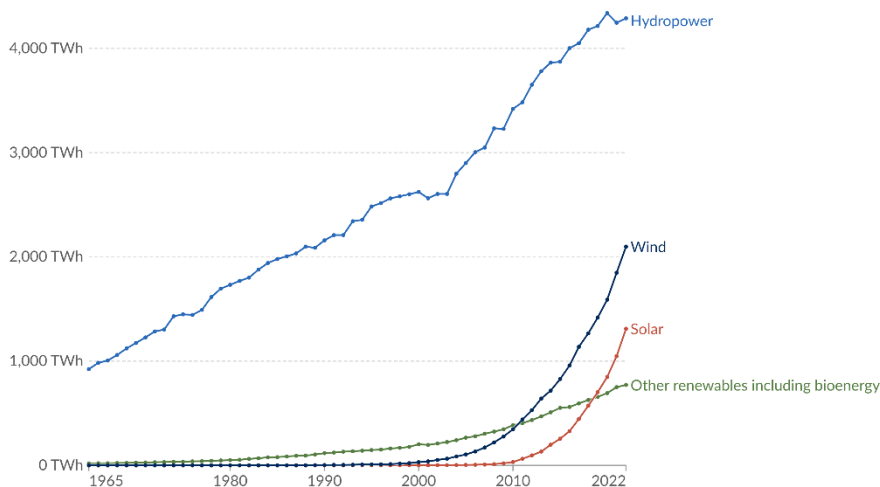
Infografika przedstawiająca ilość plastikowych śmieci emitowanych do oceanu na mieszkańca danego kraju (z wykluczeniem śmieci eksportowanych za granicę).

Załącznik nr 3. Infografiki - Propozycja

Modern renewable energy generation by source, World

Measured in terawatt-hours¹.

Our World
in Data

Data source: Ember - Yearly Electricity Data (2023); Ember - European Electricity Review (2022); Energy Institute - Statistical Review of World Energy (2023)

[OurWorldInData.org/renewable-energy](https://ourworldindata.org/renewable-energy) | [CC BY](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

1. **Watt-hour:** A watt-hour is the energy delivered by one watt of power for one hour. Since one watt is equivalent to one Joule per second, a watt-hour is equivalent to 3600 Joules of energy. Metric prefixes are used for multiples of the unit, usually: - kilowatt-hours (kWh), or a thousand watt-hours. - Megawatt-hours (MWh), or a million watt-hours. - Gigawatt-hours (GWh), or a billion watt-hours. - Terawatt-hours (TWh), or a trillion watt-hours.

Źródło infografiki: Our World in Data (<https://ourworldindata.org/grapher/modern-renewable-prod>) na podstawie danych Ember – Yearly Electricity Data (2023). Ember - European Electricity Review (2022); Energy Institute - Statistical Review of World Energy (2023). <https://ember-climate.org/insights/research/european-electricity-review-2022/#supporting-material>

Wykres przedstawiający wzrost produkcji odnawialnej energii od 1965 roku do 2022 roku.